

KOD TRAFIKE

ivan negrišorac

VINSKE MASTARIJE

tvoj osmeh
kao reckasto sečivo kuhinjskog noža
dok nesmotreno grčiš mišiće lice
i prolaziš mi krvotokom kao povorka mrava
sasvim slučajno postojiš van mene
odlaziš u svakodnevne kupovine i neočekivane susrete na ulici
nehotice uključeni u običaje lepog ponašanja
nepotrebnim predstavljanjem
kao da moje telo nije zasićeno tobom poput soli iznikle na znojju
poput redovnog iščešljanja peruti nad čelom
i dok razgovaramo čini mi se da sedim pred ogledalom
prateći sopstvene pokrete usana
kao dete u pribiranju piljaka zaneseno saigračem koga nema
Aristofane pesniče
niko ne veruje da smo rođeni prepolovljena tela
dok pravo na istinu polaže Diotima proročica duge kose i
kratke pameti

pa kako da upotpunjen shvatim posvećenje zemlji
tebe opipljivu kaoaleb
tebe trošnu kao pepeo na lomači
pa kako da reći ne dodam tvom čudnom postojanju
a postolja

MUDRO JE

Spremaš večeru za dvoje.
voleo bih da se posečeš režući krastavac i crni luk
dolivajući ulje uz spore kazaljke budilnika.
izađeš li još uvek na terasu
da posmatraš reku kako u večeri klizi u nizvodne oblake.
prve svetiljke grada kao žumance u vrelom ulju
i siromašna zvezda.
pitaj se kako slika u mojim očima ne raspukne se u krhotine
nalik oblacima što menjaju oblik i boju
pitaj se kojim čudom još vidim reku kao tvoje golo kuhinjsko
telo što migolji se poda mnom i kao zmija gmiže u svoje leglo.
po stolu na kome ćete jesti klizi bubamara
a pomišljam na Heraklita:
mudro je priznati da je sve Jedno.
podizem kažiprst krađom i žutu utrobu razmazujem po stolnjaku.
morate ga brisati salvetom misleći da je neko neoprezno
kapnuo gulaš iz konzerve.

Branimir Karanović: AUTOBUS, serigrafija

KOD TRAFIKE

očekujem
da se pojaviš oko trafike
da se tvoja fotografija štampaljkom prikačena uz staklo
konačno fiksira u vazduhu.
bez obzira na noćnu vlagu i slabe svetiljke.
kosa u offset tehnici začesljana i uhvaćena šnalom
dojke na srednjim stranicama bulevarskih listova
pupak u velikim tiražima.
kamere su već spremne.
kod trafike čekam
i češem se po bubuljici raskrvaljenoj na vratu
unapred zbunjen ako se ne pojaviš sama.
ili si nedostupna kao polivači parkova
koji su nas vodom iz šmrka
obarali na travnjak.

ra američki idiom. Vilijems je osetio da je Eliot odviše britanski, odviše literaran i odviše aristokratski; i kada je originalni impuls »modernizma« opao, američka poezija je pobjegla u kole-dže i školske klupe i postala umetnost za »elitu«, ne za publiku. Tako, kada je došla bitnička revolucija, to je bila osnažujuća promena: forma je bila slomljena, poezija se recitovala u noćnim klubovima i na uličnim uglovima, bila je čitana uz džez — pratnju, odjednom je ponovo postala popularni pokret. Ona je donela sveži vazduh u učionice i uticala čak li na takve pesni-ke kakav je Robert Lowell, koji je počinjao u drugoj modi.

Bitnički uticaj je takođe bio odgovoran za širok prodor be-skrupulozno loše poezije; svi slobodni stihovi su počeli da budu nalik jedan drugom. »Dole sa standardima«, uskliknuo je for-malno tradicionalni pesnik Karl Šapiro, i on je odista pao. Izgle-dalo je teško reći šta je bila dobra pesma i šta je bila zapanjuju-ća otvorena deskripcija, reći je, mentalnog sloma, narkomanije, razvoda, seksualnog pretpostavljanja. Ali to je otvorilo američkoj poeziji nove puteve pisanja, nove subjekte i, što je još važnije donelo novu energiju i prijemne narastajućem telu pisaca.

Kada je taj impuls opao, što je i moralo da bude, izgledalo je da se formiraju razne razdvojene grupe: misaoni pesnici, kao Lowell (Lowell), Vilijem Snodgrass (William Snodgrass), Silvija Plat (Sylvia Plath), En Sekston (Anne Sexton) i drugi; »duboko, imaginativni« pesnici Srednjeg zapada, predvođeni Robertom Blajem i pod uticajem španskog, radije no francuskog srealizma; pesnici projektivisti, predvođeni Carlson Olsonom, s njihovi-m idejama o kontroli daha, etc. Možda je najveći talas 1960-tih i 1970-tih godina došao od raznih grupa »rastuće svesti« koje su nastale u to vreme: svesti crnaca, ženske svesti, hispanoame-ničke svesti. Pošto većina ove nove poezije nije bila posebno »pamtiva«, dosta dorbih mladih pesnika — kao Majkl Harper (Michael Harper), Edvard Fild (Edward Field) i Adrijan Rič (Ad-rienne Rich) — istupilo je iz tih grupa da bi učinili posebnu us-lugu američkoj književnosti. Oovi pesnici su takođe bili pod uti-cajem povratka na tradicionalne forme. Čak i žena kao Mjuriel Rikejzer, koja je konačno razvila vitmenovsku liniju u većem delu svoje poezije, pisala je neke snažne i dirljive formalne pe-sme, a ova kratka je rođendanska pesma iz njene knjige »Brea-king Open«:

Sada, kad mi je pedesetšest
Dodi i slavi sa mnom —
Šta se dogodilo pesmi i seksu
Sad kad mi je pedesetšest
Oni igraju, ali različito,
Sa smrću i razdaljinom u sredini;
Sad kad mi je pedesetšest
Dodi i proslavljaj sa mnom.

POKRET NATRAG KA IZVORU

Da sažmemo. Zahvaljujući svim vrstama izuzetaka u tako velikoj masi pisanja, osećam da postoje dva velika talasa u američkoj poeziji 20. veka. Prvi je bio talas »modernizma«, koji je otpočeo s T. S. Eliotom u 1920-tim. Drugi talas, o kojem mislim da je apoteoza romantizma, ili neo-romantizma, bio je bazično slobodni stih bitnika i misaonih pesnika, predvođen primerom Vilijema Karlosa Vilijemsa u 1950-tim. A sada, u kasnim 1970-tim, osećam da se plima vraća ka mnogo tradicionalnijem pisanju, s Frostom kao uticajnom figurom, ali još uvek držeći se ove forme novih subjekata, »misaone« mode i mnogo ličnijeg glasa, koji su nastali u poslednjih 25 godina. Možda je to tek mala struja — i teško je reći da li je neko u njoj. To bi moglo biti nalik onom što Frost opisuje u svojoj divnoj pesmi »Most koji vodi ka zapadu«:

Govoriti o suprotnostima, gledati kako most
U belim talasima žuri nasuprot sebi.
To je zato što u vodi smo bili
Dugo, dugo pre drugih životinja (kreatura) ...
Naši životi jure dole šaljući sat.
Mostovi žure dole šaljući naš život.
Sunce žuri dole šaljući most.
I postoji nešto što šalje ka suncu
To je pokret natrag pravo ka izvoru
Prema struji, da vidimo nas,
Tribut struje ka izvoru.

Mislim da poezija uvek mora da se vraća svom izvoru. Uvek će biti strujanja, oseka, plima i izvora različitih veličina i forma. Pokušao sam da opišem gde se, po mome mišljenju, ta plima danas razvija. Ali gde je izvor? Mislim da mora da postoji vrsta misterije li čudesnog u centru ljudskog iskustva, a bazični pesnikov posao je da, između ostalog, to imenuje, da se nad tim čudi i da to ne spase.

S engleskog preveo:
Ivan Kocijančić

BELESKA

Pesnik i profesor literature pronalazi dokaze promene od »slobodnog stiha« ka tradicionalnijim formama među američkim pesnicima. Tokom objašnjavanja ovih promena, profesor Mainke nudi pregled širokog dometa, ali i visoko ličan, američke poezije 20. veka.

Piter Mainke je profesor literature i direktor radionice pisanja (pisarnice) pri Ekerd koleđu u Sent Petersburgu, Florida. Objavljivao je eseje, pesme i priče u raznim časopisima napisao je i studiju o pesniku Haurdu Nemerovu i nekoliko zbirki pesama među kojima je »Noćni voz i zlatna ptica« (»The Night Train and the Golden Bird«). Esej je preuzet iz časopisa »Dijalog«, (DIALOGUE) sveska 12, 1979, broj 4.